

Rett til digital hjemmeundervisning for elever ved privatskoler

Utdanningsdirektoratet har svart Statsforvalteren i Oslo og Viken om rett til digital hjemmeundervisning for elever i privatskoler.

Denne tolkningsuttalelsen ble lagt ut på udir.no 6. mars 2024.

TOLKNINGSUTTALELSE | 29.01.2024

Gjelder

- Privatskolelova - § 3-6 Spesialundervisning og pedagogisk-psykologisk teneste

Statsforvalteren i Oslo og Viken har bedt om avklaring når det gjelder rett til digital hjemmeundervisning for elever i privatskoler. Vi viser også til vår tolkningsuttalelse datert 10. mai 2023 om privatskoler og hjemmeundervisning.

I nevnte tolkningsuttalelse skriver vi at elevens hjemkommune ikke kan pålegge en privatskole å bruke skolens ansatte til undervisning i elevens hjem.

Begrunnelsen for dette er blant annet at en privatskole skal ha hele landet som inntaksområde.

Spørsmål

Statsforvalteren i Oslo og Viken spør om ovennevnte tolkningsuttalelse kun handler om undervisning fysisk hjemme hos eleven, eller om den også omfatter digital hjemmeundervisning? Kan en kommune pålegge en privatskole å gjennomføre digital hjemmeundervisning i et vedtak om spesialundervisning?

Bakgrunnen for spørsmålet er en sak hvor PPT har tilrådd digital hjemmeundervisning og hvor spørsmålet er om kommunen kan fatte vedtak om spesialundervisning gitt som digital hjemmeundervisning for en elev i en privatskole.

Svar

Vårt svar er at en kommune i et vedtak om spesialundervisning kan pålegge en privatskole å utføre digital hjemmeundervisning forutsatt at undervisningen lar seg gjennomføre innenfor rammene av skolens godkjente grunnlag, og rammeverket for fjernundervisning/digital undervisning for øvrig.

Vurdering

Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring fra det året de fyller seks år. Hovedregelen er at eleven skal få opplæringen sin i klassen/basisgruppen på nærskolen. Elever som er tatt inn ved en privatskole oppfylder sin plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 2-1, jf. privatskoleloven § 3-2 første ledd. Dersom en elev skal tas ut av opplæringen, for å motta ene- undervisning, for eksempel hjemme eller på en alternativ opplæringsarena, må det finnes en særskilt hjemmel for dette. Bestemmelsene om spesialundervisning kan gi rettslig grunnlag for hjemmeundervisning.

Privatskoleloven § 3-6 viser til at reglene om spesialundervisning i opplæringsloven §§ 5-1, 5-3, 5-4 og 5-5 gjelder tilsvarende for elever i privatskoler. I privatskoleloven § 3-6 andre ledd står det at hjemkommunen til eleven skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering og fatte vedtak om spesialundervisning. Tilbudet om spesialundervisning skal så langt som mulig utformes i samarbeid med eleven og foresatte.

En privatskole må - på lik linje med offentlige skoler - tilpasse opplæringssituasjonen, også for syke og funksjonshemmede elever, slik at elevene i størst mulig grad kan motta opplæring på skolen. Er det fattet vedtak om spesialundervisning, har en privatskole plikt til å gi eleven opplæring i samsvar med vedtaket. Det er skolens ansvar å sørge for at eleven får opplæring i tråd med vedtaket, uavhengig av hva dette koster/kommunens finansiering.

Dersom en elev har langvarig fravær fra skolen på grunn av sykdom, kan elevens hjemkommune ha plikt til å gi opplæring et annet sted enn på skolen, for eksempel i elevens hjem. Det avgjørende er om elevens sykdom fører til et fravær som gjør at eleven ikke får oppfylt retten sin til opplæring eller ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Her vil det også kunne være nødvendig å se på sammenhengen med reglene i helse- og omsorgstjenesteloven. I forarbeidene til ny opplæringslov viser departementet til at opplæringslovutvalget (i NOU 2019:23 pkt. 31.3.4) redegjør nærmere for forholdet mellom spesialundervisning og helse- og omsorgstjenester, og at departementet vil vurdere om det er behov for mer veiledning om dette.

Som vi skriver i tolkningsuttalelsen nevnt over, vil ikke kommunens plikt til å gi eleven opplæring et annet sted enn på skolen (i hjemmet, på institusjon, sykehus e.l.) pålegge en privatskole i samme utstrekning. Det

følger av privatskoleloven at en privatskole skal ha hele landet som inntaksområde og skolen kan ikke pålegge sine ansatte å gi elever undervisning på ulike hjemsteder i hele landet. Lærernes arbeidssted vil etter lærernes arbeidskontrakt som regel være skolen og øvrige arenaer som skolen normalt benytter til opplæring av skolens elever.

Når det gjelder digital hjemmeundervisning, så kan slik undervisning utføres av læreren fra skolen med utstyr som skolen stiller til disposisjon for læreren og eleven (gratisprinsippet må ivaretas). Innenfor de rammer som følger av skolens godkjenningsgrunnlag, er vår vurdering at skolen må tilrettelegge for digital hjemmeundervisning av en elev ved skolen der dette følger av elevens vedtak om spesialundervisning.

Dersom skolen det gjelder er godkjent med grunnlag anerkjent pedagogisk retning, vil det være en forutsetning at den digitale undervisningen som gis eleven kan ivareta de metodene og den pedagogikken som følger av læreplanen skolen er godkjent for å følge. Det er derfor viktig at PPT har god kjennskap til skolens grunnlag når sakkyndig vurdering utarbeides.

I den nye opplæringsloven er det tatt inn en ny bestemmelse om at deler av opplæringen kan gjennomføres uten lærer til stede dersom det er gode grunner for det og det er trygt og pedagogisk forsvarlig. Dette utvider muligheten til fjernundervisning fra dagens regler, men samtidig er hovedregelen at opplæringen skjer med lærer til stede og at unntak fra dette krever en god begrunnelse. Hovedregelen er også at fjernundervisning skal skje til elever som befinner seg på skolen. Det anses å være de samme hensynene som gjør seg gjeldende uavhengig av om eleven går i en offentlig eller i en privat skole (ny opplæringslov § 14-4, jf. ny privatskolelov § 3-4a).

I Prop 57 L (2022-2023) vises det til ulike kunnskapsgrunnlag som er innhentet, for eksempel rapporten OPPDRAG 2020-025: Tiltak for bedre fjernundervisningstilbud i samisk og kunnskap om læringsutbyttet til elever som har opplæring i og på samisk:

«I rapporten blir det peika på at digital fjernundervisning i mange tilfelle kan vere eit godt alternativ til stadleg undervisning. Dette føreset likevel at elevane og lærarane har tilgang på gode teknologiske løysingar. Mellom anna blir det peika på at fjernundervisningsløysinga må vere tilgjengeleg og enkel å logge seg på, at ho må vere brukarorientert, og at dataa og personvernet til eleven og læraren må vere varetekne. I tillegg blir det peika på at det bør arbeidast for å utvikle nye samarbeidsformer som skaper klassemiljø og erfaringsdeling mellom lærarar. Samtidig viser rapporten at erfaringane til statsforvaltarane er at motivasjonen for å lære samisk aukar hos elevane når dei møter andre elevar på språksamling.

Det er også andre døme på korleis fjernundervisning blir brukt i skolen i dag. Dersom ein elev må vere heime på grunn av langvarig sjukdom eller skade, må skoleeigar tilby opplæring heime. For at eleven skal få opplæring heime, må det gjerast eit vedtak om spesialundervisning. Fleire skolar har valt å ta i bruk robot for å gi opplæring medan eleven er borte frå skolen. Ein robot tek fysisk plassen til eleven i klasserommet og overfører bilete og lydar til eleven som er fråverande. Eleven kan gjennom roboten kommunisere med resten av klassen og læraren i sanntid. Eit døme på denne typen robot er norskutvikla

AV1. Undervisning ved hjelp av ein robot gjer at eleven kan følgje med i opplæringa, og kan bidra til at eleven kjenner sosial samkjensle med klassen.» (vår utheving).

Departementet peker imidlertid på at den fjernundervisningen som foregikk under koronapandemien skiller seg fra den fjernundervisningen som det nå åpnes for i en normalsituasjon i ny opplæringslov og endret privatskolelov. En viktig forskjell som trekkes frem er at elevene som hovedregel skal være på skolen når de får fjernundervisning, mens elevene under pandemien hadde hjemmeskole. Under pandemiene var det også andre restriksjoner som innskrenket tilværelsen for barn og unge. Disse forholdene tilsier at kunnskapsgrunnlag innhentet under pandemien ikke nødvendigvis er overførbare til en normalsituasjon.

Som det fremgår av tolkningsuttalelsen om privatskoler og hjemmeundervisning så har Kunnskapsdepartementet sluttet seg til direktoratets regelforståelse og vurderinger. Samtidig understreker departementet betydningen av at hjemkommunen og privatskolen har en god kommunikasjon til det beste for eleven.

Vår referanse: 2024/5822